

Andrzej Wiśniewski

"Projekt kodeksu cywilnego", Warszawa 1961 : [recenzja]

Palestra 6/1-2(49-50), 147-148

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW PRAWNICZYCH

J. Bafia, J. Białobrzeski, S. Czerlunczakiewicz, L. Hochberg, K. Sosnowski, Z. Szpakowski, W. Wierzbicki, S. Zarakowski: *Komentarz do ustawy karnej skarbowej. Redaktorzy odpowiedzialni: P. Gajewski i M. Siewierski. Wyd. Prawn. Warszawa 1961, s. 348.*

Ustawa karna skarbową, uchwaloną przez Sejm 13 kwietnia 1960 r., stanowi kontynuację szeregu aktów prawnych wydanych w Polsce po odrodzeniu się państwowości polskiej. Ustawy o przestępstwach skarbowych państw zaborczych zastąpione zostały w okresie międzywojennym kolejno trzema aktami zawierającymi przepisy karne skarbowe. Ostatnie międzywojenne prawo karne skarbowe z 1936 r. zastąpione zostało w 1947 r. przez nowy dekret, którego przepisy obowiązywały do 30 czerwca 1960 r., tj. do chwili wejścia w życie obecnie obowiązującej ustawy.

Nowa ustawa, wprowadzając liczne zmiany w porównaniu z dotychczas obowiązującymi przepisami, stworzyła dla osób posługujących się tymi przepisami, a także dla sądów i organów orzekających, szereg trudności interpretacyjnych. Wyjaśnieniu tych wątpliwości ma służyć komentarz do nowej ustawy, opracowany przez zespół autorów, specjalistów w zakresie omawianych w ustawie zagadnień.

Przepisy ogólne ustawy, obejmujące zagadnienia występków i wykroczeń skarbowych i zagadnienie kary za te przestępstwa oraz przepisy przejściowe i końcowe, omówił w Komentarzu L. Hochberg. K. Sosnowski przedstawił kwestię przedmiotu i charakteru przestępstw dewizowych, istotę ograniczeń dewizowych oraz ochronę administracyjną i karną interesu dewizowego oraz skomentował przepisy rozdziału o przestępstwach dewizowych. Komentarz do przepisów o przestępstwach w zakresie ceł i obrotu towarowego z zagranicą napisał S. Zarakowski, a do przepisów o przestępstwach podatkowych, przestępstwach w zakresie opłaty skarbowej i opłat terenowych oraz w zakresie rozliczeń z budżetem państwa J. Białobrzeski, Z. Szpakowski i W. Wierzbicki. S. Czerlunczakiewicz opracował zagadnienie przestępstw w zakresie obrotu obligacjami pożyczek premiovych, w zakresie loterii i w zakresie wpisów do rejestru przedsiębiorstw państwowych.

Druga część Komentarza obejmuje, zgodnie z systematyką ustawy, postępowanie karne skarbowe. Komentarz do przepisów ogólnych o postępowaniu oraz o postępowaniu przed sądem opracował J. Bafia, a do przepisów o postępowaniu przed organami finansowymi S. Czerlunczakiewicz.

Wagę pierwszego komentarza do nowej ustawy karnej skarbowej podnosi fakt, że jego autorzy, odpowiedzialni pracownicy Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Sprawiedliwości, byli jednocześnie współtwórcami projektu ustawy.

Projekt kodeksu cywilnego. Komisja Kodyfikacyjna przy Ministrze Sprawiedliwości. Wyd. Prawn. Warszawa 1961, s. 212.

Obecny, czwarty ogłoszony drukiem projekt Kodeksu cywilnego zawiera tekst ustalony przez Komisję Kodyfikacyjną w wyniku dyskusji, jaka toczyła się nad opublikowanym w r. 1960 projektem po zakończeniu pierwszego czytania w zespole prawa cywilnego Komisji. Dyskusja publiczna, jaka toczyła się w czasopiśmie

prawniczych, prasie codziennej i w radiu oraz w organizacjach społecznych, instytucjach naukowych, sądach i organach arbitrażu gospodarczego, wywarła poważny wpływ na treść obecnego, przyjętego przez prezydium Komisji Kodyfikacji projektu.

Zmiany dotyczą zarówno zakresu obecnego projektu, jak i wielu jego poszczególnych postanowień. Jeśli chodzi o zakres projektu, to najważniejszą zmianą w stosunku do projektu z 1960 r. jest usunięcie księgi o prawie rodzinnym i opiekuńczym (ta dziedzina prawa stanowić będzie oddzielną kodyfikację). Ostatni projekt zawiera cztery księgi: przepisy ogólne, własność i inne prawa rzeczowe, zobowiązania, spadki.

Poza tekstem projektu w książce zamieszczony jest także projekt odrębnej ustawy zawierającej przepisy wprowadzające kodeks cywilny oraz uzasadnienie ogólne projektu kodeksu cywilnego. Uzasadnienie to, pióra referentów projektu: przewodniczącego Komisji Kodyfikacyjnej prof. J. Wasilkowskiego i prof. A. Woltera, opublikowane jest również w 12 numerze „Nowego Prawa” z 1961 r.

J. Bafia: Zwrot sprawy przez sąd do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia. Wyd. Prawn. Warszawa 1961, s. 142.

Zadaniem sądu orzekającego jest ustalenie prawdy obiektywnej. Zadanie to może być należycie spełnione tylko wówczas, gdy sprawa jest w pełni wyjaśniona. Oczywiście więc jest, że zasada praworządności socjalistycznej zakazuje podejmowania decyzji w sprawie, w której nie zgromadzono pełnego materiału, w której są luki w zebraniu dowodów oraz istotne uchybienia w stosowaniu prawa procesowego.

Jednym z czynników osiągnięcia prawidłowych wyników w procesie karnym jest ustrojowe i organizacyjne oddzielenie organów przygotowujących materiały sprawy od organów rozpatrujących i rozstrzygających sprawę. Te dwa stadia postępowania stanowią podstawowe elementy procesu karnego.

Jedną z instytucji ściśle związanych z tym podziałem jest instytucja przekazania sprawy przez sąd do uzupełnienia postępowania przygotowawczego. Znaczenie tej instytucji z punktu widzenia dążenia do pełnego osiągnięcia prawdy obiektywnej jest bardzo duże. Zwrot sprawy do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia zapobiega temu, aby rozprawa sądowa przekształciła się w śledztwo sądowe.

Wychodząc z powyższych założeń, autor omawianej monografii wskazuje, że instytucja ta umożliwia sądowi podjęcie takiej decyzji, aby organ predestynowany do prowadzenia śledztwa lub dochodzenia zebrał brakujące dowody i na podstawie obowiązujących przepisów ustalił wszelkie okoliczności faktyczne sprawy, niezbędne do zbadania i oceny w toku rozprawy sądowej. Brak tej instytucji albo niedostateczne rozbudowanie przepisów ją regulujących stawia sąd w sytuacji przymusowej: albo prowadzić quasi-śledztwo czy quasi-dochodzenie, albo też umorzyć postępowanie lub uniewinnić oskarżonego, chociaż nie wszystkie okoliczności sprawy zostały wyjaśnione, sąd zaś widzi, w jakim kierunku należałoby podjąć starania, aby je wyjaśnić.

Z wywodów tych wynika, że instytucja zwrotu sprawy do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia ma poważne znaczenie w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Na potrzebę opracowania tego zagadnienia wskazuje również i to, że — jak stwierdza autor — badanie orzecznictwa sądowego ujawniło wiele braków w stosowaniu w praktyce tej instytucji. Jest to instytucja w naszym systemie prawa